SUBSTANTIVELE INDIVIDUALE ŞI COLECTIVE. PERSPECTIVĂ CONTRASTIVĂ ROMÂNO – GERMANĂ

ALINA PĂDUREAN

Cuvinte cheie: *contrastivitate, substantive individuale, substantive colective, convergenţe, divergenţe*

Apariţia, în anul 2005, a GALR, editată de Academia Română, aduce o nouă perspectivă asupra clasificării substantivelor. Astfel, substantivele sunt împărţite în clase *semantico-gramaticale*[1]. Din această perspectivă, avem următoarele clase semanico-gramaticale: *substantive comune* (concrete sau abstracte, individuale sau colective, discrete sau masive, adjectivale sau verbale) şi *substantive proprii.*

Această nouă clasificare este benefică studiilor de analiză contrastivă, cum este cel de faţă, deoarece apropie clasificarea substantivului din limba română de clasificarea substantivului din limba germană.

În acest studiu ne vom îndrepta atenţia asupra substantivelor *individuale* şi *colective*, încercând să stabilim punctele de convergenţă şi divergenţă între limba română şi limba germană.

GALR I acordă o importanţă deosebită substantivelor colective, în sensul că le identifică şi analizează ca pe o clasă individuală. Până la acest moment, substantivele colective au avut un statut oscilant

[1] *Gramatica limbii române*, vol. I *Morfologia,* vol. II *Sintaxa,* Editura Academiei, Bucureşti, 1966, p. 55.

BDD-A12988 © 2011 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 12:51:37 UTC)

datorită tendinţei lor de a trece graniţele clasei în care se încadrează. Paula Diaconescu[2] propune o clasificare a substantivelor în:

- individuale şi nume de materie, după referinţa la obiectele concrete percepute ca un exemplar sau o totalitate;
- comune şi proprii, după referinţa la obiectul singular sau noţiunea generală;
- abstracte şi concrete, după referinţa la natura obiectelor desemnate.

După cum putem observa, substantivele colective nu îşi găsesc o poziţie exactă, deoarece se situează între substantivele individuale şi numele de materie, pot fi comune sau proprii şi nu sunt în mod necesar concrete. Şi în limba germană substantivele colective sunt considerate a fi foarte apropiate de cele masive, cu precizarea că substantivele masive nu pot avea formă de plural[3].

Caracteristici semantice

Substantivele colective sunt definite ca substantive care denotă entităţi compuse din părţi distincte, constituite anterior, omogene între ele, dar autonome şi eterogene faţă de întreg[4]. Prin această definiţie înţelegem că spre exemplu, ***un buchet*** este o entitate ce poate fi divizată până la individ, ***o floare***. Substantivele colective prezintă şi trăsătura de [+Pluralitate].

Principala caracteristică semantică a substantivelor colective este posibilitatea acestora de *fuziune* şi *sciziune*[5] sau cum, o numeşte GALR I, *proprietatea de referinţă cumulativă* şi *proprietatea de subansamblu*. Prima proprietate se referă la faptul că, adăugând, spre exemplu, unui *buchet* un alt *buchet*, obţinem fie *un buchet* mai mare, fie *două buchete* separate. Această trăsătură le deosebeşte de

[2] Paula Diaconescu, *Structură şi evoluţie în morfologia substantivului românesc,* Editura Academiei, Bucureşti, 1970, p. 88.
[3] Harald Weinrich, *Textgrammatik der deutschen Sprache*, Editura Duden, Mannheim, 1993, p. 321.
[4] Raluca Ionescu, *Despre substantivele colective*, în „Studii şi cercetări lingvistice", nr. 1-2, ianuarie-decembrie 2002, p. 66.
[5] *Ibidem*.

BDD-A12988 © 2011 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 12:51:37 UTC)

substantivele masive, unde dacă adăugăm *nisip* la *nisip*, obţinem *mai mult nisip.* Acelaşi lucru este valabil şi pentru limba germană în cazul substantivelor de tipul *Strauß (buchet)* şi *Sand (nisip)*. Această trăsătură le deosebeşte şi de substantivele individuale, deoarece la o *maşină* dacă adăugăm *o maşină* nu vom avea o maşină mai mare, ci două entităţi de acelaşi fel.

Proprietatea de subansamblu se referă la faptul că un substantiv colectiv se poate diviza în alte unităţi colective până la o entitate individuală, în timp ce un substantiv masiv prin diviziune rămâne la fel. Colectivul ***armată*** se poate diviza în *infanterie, cavalerie* etc. până la entitatea numită *soldat.* În limba germană ***Kleidung*** *(îmbrăcăminte)* se împarte în *Bluse (bluză), Hose (pantaloni), Hemd (cămaşă)* etc.

Masivul *ulei*, divizat, este tot *ulei*, la fel ca în limba germană unde *Öl (ulei)* tot în *Öl* se va diviza.

Substantivele colective se împart în trei clase lexicale[6]. Gramatica limbii germane nu propune o astfel de clasificare, însă analizând substantivele colective din cele două limbi aflate în atenţia noastră putem afirma că această clasificare este valabilă şi pentru limba germană. Exemplele prezentate vor confirma ipoteza noastră:

1. substantive al căror sens specifică natura membrilor ansamblului. Spre exemplu, ***familie*** se referă la totalitatea persoanelor cu legături de sânge. Această trăsătură este valabilă şi pentru colectivul ***Familie*** din limba germană;

2. substantive al căror sens specifică numărul membrilor ansamblului. Întâlnim în ambele limbi substantivele ***pereche – Paar*** ce se referă la două persoane sau obiecte sau ***duzină – Dutzend*** cu referire la cifra doisprezece;

3. substantive care nu precizează nici numărul, nici membrii ansamblului şi care au nevoie de un determinativ. Substantivul ***clasă – Klasse*** *(de elevi, substantive, von Schüler, Nomen)* este potrivit în ambele limbi pentru exemplificare.

În limba română asocierea cu elementul care precizează natura membrilor ansamblului a dat naştere unor structuri fixe, de tipul

[6] *GALR, I*, p. 110.

BDD-A12988 © 2011 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 12:51:37 UTC)

ciorchine de struguri, stol de păsări, herghelie de cai etc. În limba germană nu putem afirma că există astfel de construcţii fixe. Limbajul literar al limbii române permite schimbarea unui termen al structurii fixe, exclusiv în scop literar. Exemplul de mai jos ne va ilustra o structură fixă, precum şi utilizarea unei structuri fixe în scop literar:

[...] *pe unde trecuse* ***o armată de draci*** *sau o* ***herghelie de cai*** *sălbatici, se aşterne liniştea.* (*Scrisori*, p. 30)

Caracteristici morfosintactice

Din punct de vedere morfologic, în ambele limbi aflate în atenţia noastră întâlnim substantive colective ce reprezintă formaţiuni intrinsec colective, simple, de tipul ***grup – Gruppe, armată – Armee***, ***Schmuck – podoabă*** însă şi derivate analizabile, sensul colectiv fiind dat de adăugarea unui sufix colectiv, de tipul *brad –* ***brădet****, student –* ***studenţime****, Volk (popor)–* ***Bevölkerung*** *(populaţie), Polizist –* ***Polizei***.

Şi dinţii lui erau ca ***pietrişul****,* [...]. (*Vulpea*, p. 10)
Und seine Zähne waren wie ***Kies***, [...]. (*Der Fuchs*, p. 11)

Putem observa în cazul acestui exemplu că atât în limba română, cât şi în limba germană substantivul *pietriş* este substantiv colectiv. Diferenţa este că în limba română *pietriş* este un derivat, iar în limba germană este o formaţiune intrinsec colectivă. Am ales acest exemplu pentru a demonstra faptul că deşi formate diferit, substantivele îşi păstrează trăsătura de colectiv în ambele limbi.

Sub raportul *genului* gramatical observăm diferenţe între limba română şi limba germană. În limba română, substantivele colective sunt de gen feminin (***colecţie, trupă, gardă***) sau de gen neutru (***grup, muşuroi, trib***). Limba germană admite toate trei categoriile de gen. Întâlnim astfel, substantive masculine (***der Adel*** *– nobilimea,* ***der Wald*** *– pădurea*), substantive feminine (***die Jugend*** *– tineretul,* ***die Marine*** *– marina*) precum şi substantive neutre (***das Publikum*** *– publicul,* ***das Gepäck*** *– bagajul*).

BDD-A12988 © 2011 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 12:51:37 UTC)

Substantivele colective din limba română admit în general categoria de *număr* şi se comportă ca substantivele individuale (***popor – popoare***).

Situaţia este diferită în limba germană, deoarece aici substantivele nu se comportă ca substantive individuale, deci nu au formă de singular şi de plural. Majoritatea substantivelor colective germane sunt folosite la singular (***das Obst*** *– fructe,* ***das Vieh*** *– vite*). Există şi posibilitatea de a fi folosite la plural, însă trebuie să fie însoţite de un determinant (***Marine – Marinesoldaten*** */ marină – soldaţi ai marinei*). Există şi substantive colective cu formă doar de plural cum ar fi ***Geschwister*** *– fraţi* sau ***Spirtuosen*** *– băuturi alcoolice*, precum şi substantive ce admit categoria de număr. Acestea însă sunt destul de puţine (***Familie – Familien, Mannschaft – Mannschaften*** */ echipă-echipe*).

Obrazul lui mirosea a ***fructe*** *stătute.* (*Vulpea*, p. 10)
Das Gesicht des Kindes roch nach abgestandenem ***Obst****.*
(*Der Fuchs*, p. 11)

Observăm că în limba română avem formă de plural pentru colectivul *fruct*, însă în limba germană acelaşi substantiv colectiv este *singularia tantum.*

Trebuie să precizăm că substantivele colective au multe *posibilităţi combinatorii*. În limba română ele apar frecvent în grupul nominal de tipul Det1 Nom 1 *de* Nom 2 (**buchet de flori**). Acest lucru nu este valabil în limba germană din cauza modului diferit de compunere a substantivelor (***Blumen*** *– flori +* ***Strauß*** *– buchet =* ***Blumenstrauß –*** *buchet de flori*).

Pentru a exemplifica această structură am ales acelaşi exemplu în ambele limbi.

[...] *şi* ***tufele de liliac*** *sunt golaşe.* (*Vulpea*, p. 202)
[...] *und die* ***Fliedersträucher*** *sind kahl.* (*Der Fuchs*, p. 265)

Substantivele colective din ambele limbi admit determinanţi de tipul *acest – dies, fiecare – jede, oricare – irgendeine, niciun – keine.*

BDD-A12988 © 2011 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 12:51:37 UTC)

Această trăsătură le diferenţiază de substantivele masive care nu admit aceşti determinanţi.

*Există un timp al **fiecărui cuplu**,* [...]. (*Scrisori*, p. 212)
*Sie fraßen keine **Rübenblätter**,* [...].
(*Nu mâncau frunze de **zarzavat***) (*Der Fuchs*, p. 12)

Valabil pentru ambele limbi este faptul că nu se pot combina cu determinantul *nişte.* Nu vom întâlni formulări de tipul ****nişte popor – *einige Bevölkerung***.

În ceea ce priveşte acordul, colectivele aflate în poziţie de subiect impun predicatului acord gramatical.

*Ziua următoare **a venit o comisie** în sat*. (*Vulpea*, p. 206)
*Am nächsten Tag **kam eine Kommission** ins Dorf*.
(*Der Fuchs*, p. 271)

În cazul în care avem substantive colective care îşi precizează componenţa printr-un adjunct substantival, întâlnim două posibilităţi:

- acord gramatical, dacă substantivul colectiv este centru de grup
- acord după înţeles, dacă substantivul colectiv are valoare de cuantificator:

[...] *înşelat de **un grup de şcolari** isteţi, care,*[...], ***făcuseră** de acasă* [...]. (*Enigma Otiliei*, p. 66)

Pentru ca un substantiv să poată fi încadrat în clasa substantivelor colective şi să fie clar delimitat de clasa masivelor şi a individualelor, el trebuie să nu admită determinantul *nişte* şi să funcţioneze la singular ca argument al unei predicaţii de tipul verbului *a se aduna* (*s-a adunat o armată,* nu putem spune *s-*a adunat un soldat*).

După ce am analizat substantivele colective din cele două limbi şi am exemplificat teoria, putem afirma faptul că, în general, clasa

BDD-A12988 © 2011 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 12:51:37 UTC)

colectivelor prezintă asemănări în cele două limbi aflate în discuţie. Micile diferenţe constatate nu ar trebui să creeze dificultăţi celor ce doresc să înveţe limba germană. Singura problemă care ar putea duce la greşeli de interferenţă o constituie categoria numărului la substantivele colective, datorită faptului că în limba germană majoritatea sunt *singularia tantum*.

Bibliografie

*** *Gramatica Limbii Române,* Valeria Guţu Romalo (coord.), vol. I, *Cuvântul*, vol. II, *Enunţul*, Ed. Academiei Române, Bucureşti, 2005.

*** *DUDEN, Die Grammatik,* vol.4, ediţia a 7-a, Ed. Duden, Mannheim et al., 2005.

Avram, Mioara, *Studii de morfologie a limbii române*, Ed. Academiei, Bucureşti, 2005.

Diaconescu, Paula, *Structură şi evoluţie în morfologia substantivului românesc,* Ed. Academiei, Bucureşti, 1970.

Engel, Ulrich, et al, *Kontrastive Grammatik deutsch-rumänisch,* Ed. Groos, Heidelberg, 1993.

Ionescu, Raluca**,** *Despre substantivele colective,* în „Studii şi cercetări lingvistice", nr. 1-2 ianuarie-decembrie 2002, p. 65-75.

Weinrich, Harald, *Textgrammatik der deutschen Sprache*, Ed. Duden, Mannheim, 1993.

INDIVIDUELLE NOMEN UND SAMMELNOMEN. RUMÄNISCH-DEUTSCHE KONTRASTIVE PERSPEKTIVE

(Abstract)

Die Studie ist eine kontrastive Analyse der individualen Nomen und der Sammelnamen in der rumänischen und deutschen Sprache. Vom Anfang an wollen wir bestimmen, dass in der deutschen Grammatik keine individuale Nomen als Sonderklasse gibt. Den Sammelnamen bezüglich, finden wir die Klasse in beiden Grammatiken. Die Erscheinung der Neuen Akademischer Grammatik der rumänischen Sprache (GALR) in 2005, hilft dem Bereich der kontrastiven Analyse, indem sie Ähnlichkeiten zwischen Rumänisch und Deutsch darstellt.

Die Analyse hat zu folgenden Ergebnissen geführt: in beiden Sprachen stehen Sammelnamen im Singular, wenn sie Bezeichnungen einer einheitlichen, umfassenden Klasse sind (*populaţie – Bevölkerung, Gepäck*). Zu den singularischen Sammelnamen gehören auch Bezeichnungen für Personengruppen (*nobilime – Adel, tineretul – Jugend*).

BDD-A12988 © 2011 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 12:51:37 UTC)

In beiden Sprachen können die Sammelnamen nicht mit dem Determinativ *einige*/*nişte* verwendet werden. Ein anderer Unterscheid zwischen Deutsch und Rumänisch beobachetn wir auf der Genusebene der Sammelnamen. In der rumänischen Sprache sind die Sammelnamen Feminina oder Neutra. In der deutschen Sprache sind sie auch Maskulina. Dem Numerus bezüglich, stehen sie auf Deutsch nur im Singular während sie auf Rumänisch auch Pluralformen haben können (popor – popoare). Dann sind sie als individuale Nomen bezeichnet.

BDD-A12988 © 2011 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 12:51:37 UTC)